

[Redacted]

art. 10 lid 2 sub e

Bijlage 27

Van: [Redacted] art 10 lid 2 sub e (externe derde)

Verzonden: donderdag 17 september 2015 12:53

Aan:

[Redacted]

art 10 lid 2 sub e (extern derden)

Onderwerp: KNAW staat achter George Maat

Urgentie: Hoog

Beste Allen,

Dit is heel goed MH17 nieuws. Zie onderstaand bericht!

Mede dankzij een ieders inzet.

[Redacted]

art 10 lid 2 sub e

From: [Redacted] art 10 lid 2 sub e

Sent: Thursday, September 17, 2015 11:12 AM

To: [Redacted] art 10 lid 2 sub e

Subject: RE: VN

Zie!

<http://www.scienceguide.nl/201509/wetenschap-buigt-zich-over-maat.aspx>

Van: [Redacted]

Verzonden: woensdag 16 september 2015 22:05

Aan: [Redacted]

art 10 lid 2 sub e

Onderwerp: RE: VN

Beste [Redacted] art 10 lid 2 sub e

Je bent een ras-schrijver. Dat kan ik wel merken.

Hier nog even coomentaar op je laatste notities:

- [Redacted]

art 11 lid 1

- [Redacted]

- [Redacted]

- [Redacted]

- [Redacted]

[redacted] art 11 lid 1

groetjes en succes, [redacted] art 10 lid 2 sub e

From: [redacted]
Sent: Wednesday, September 16, 2015 7:13 PM
To: [redacted]) art 10 lid 2 sub e
Subject: RE: VN

Dag [redacted] art 10 lid 2 sub e

Bedankt voor je snelle reactie!
[redacted] art 11 lid 1

Geen enkel probleem dat geel. Ik neem je correcties, knipacties en suggesties over. Drie dingen:

- [redacted] art 11 lid 1

- [redacted] art 11 lid 1

- [redacted] art 11 lid 1

- [redacted] art 11 lid 1

[redacted] Wel leuk om te vermelden.

Dag! [redacted] art 10 lid 2 sub e

Van: [redacted] art 10 lid 2 sub e
Verzonden: woensdag 16 september 2015 18:05
Aan: [redacted]
Onderwerp: RE: VN

Beste [redacted] art 10 lid 2 sub e

Bedankt voor je omvangrijke en interessante verhaal. Bedankt.

[redacted] art 11 lid 1

groetjes van [redacted] en mij, [redacted] [art 10 lid 2 sub e](#)

From: [redacted]
Sent: Wednesday, September 16, 2015 1:58 PM
To: [redacted] [art 10 lid 2 sub e](#)
Subject: VN

Ha [redacted] [art 10 lid 2 sub e](#)

Bij deze het stuk.

Let niet op tik- of taalfoutjes want ik ga er nog doorheen, en daarna de eindredactie.

Ik hoor het graag als er dingen niet (helemaal) kloppen.

Hartelijk gegroet,

[redacted] [art 10 lid 2 sub e](#)

Verstuurd vanaf mijn iPhone

Op donderdagmiddag 9 april stapt George Maat in zijn auto naar Maastricht. Daar zal hij straks op verzoek van een studievereniging voor aangesloten studenten gezondheidswetenschappen een lezing houden over het identificatieproces van de MH17-slachtoffers. Maat (70) is emeritus hoogleraar anatomie en als deskundige betrokken bij het Landelijk Team Forensische Opsoring (LTFO) dat het identificatieonderzoek doet. Hij verheugt zich op de avond. Het contact met studenten heeft hij altijd een van de leukste aspecten van zijn werk gevonden. Sinds zijn pensioen is het minder frequent. Hij wil de studenten vertellen hoe boeiend zijn vak is, en hoe weerbarstig de praktijk. Dat ze straks een grote verantwoordelijkheid krijgen en moeten beslissen over leven en dood. In het medische vak word je snel ernstig. De inhoud van zijn college liegt er niet om; hij wil studenten opleiden met de realiteit.

Een uur van tevoren is hij aanwezig in het universiteitsgebouw; hij komt niet graag te laat. Als de zaal is volgestroomd vraagt hij of er nabestaanden van de MH17-slachtoffers aanwezig zijn. Twee studenten steken hun hand op. Hij geeft ze de gelegenheid om de zaal te verlaten wegens de confronterende beelden en biedt aan om na afloop met ze te praten. Ze blijven zitten.

Twee uur lang luisteren de studenten ademloos naar het college dat hij met beeldmateriaal en al van het LTFO heeft gekregen. Daarna barst een spervuur aan vragen los, zoals ook de vorige keren dat de professor dit college gaf. Tevreden rijdt hij terug naar zijn huis in Afferdem. Geld krijgt hij nooit voor dit soort lezingen. Dat wil hij ook niet, want studenten hebben geen geld. De kingsize chocoladereep die hij na afloop krijgt kan hij wél waarderen; lekker voor tijdens de terugreis. Bedankt staat er in witte letters op.

Twee weken later ziet Maat zichzelf tot zijn verbazing ineens in het RTL Nieuws. Aan de vooravond van een MH17-kamerdebat onthult het televisieprogramma geluidsopnames die een journalist heimelijk tijdens zijn college heeft gemaakt. Er wordt melding gemaakt van 'een enorme inbreuk op de privacy van nabestaanden.' Volgens het programma heeft hij tijdens een openbare lezing beelden van slachtoffers getoond en allerlei geheime informatie uit het onderzoek prijs gegeven. Verontwaardiging alom. De net aangetreden minister van Veiligheid en Justitie Ard van der Steur (VVD) staat vooraan om zijn afschuw te uiten. 'Buitengewoon ongepast en onsmakelijk' noemt hij het optreden van de wetenschapper dat hij zelf overigens niet heeft gezien. Maat wordt op non-actief gesteld en later uit het team gezet.

'Ik kon niet geloven dat de minister het over mij had,' zegt Maat. 'Ik deed mijn werk zoals ik het al jaren voor het ministerie doe.' We ontmoeten elkaar bij hem thuis, een sober ingerichte boerderij met een laag balkenplafond en kleine ruiten in de Limburgse

bossen waar hij met zijn vrouw woont. Aan een kettinkje aan zijn broekriem bungelt zijn mobiele telefoon. Zijn ogen zijn olijk en oplettend, zijn snor krult sierlijk omhoog. Alleen het vlinderstrikje waarmee je hem kunt uittekenen ontbreekt. Op zijn schoot ligt een donzige poes te spinnen.

Maat is net terug uit Nepal waar hij heeft geholpen om met de ‘hotemototen’ een artsenopleiding op te zetten. Het leven gaat door. Maar terug in Nederland dringt zijn oneervolle ontslag een maand geleden weer door. ‘Ik heb door mijn werk wel voor hetere vuren gestaan,’ zegt hij relativierend, ‘maar ik wil het onjuiste beeld dat van mijn geschapen is recht zetten. Ik had wél toestemming om de lezing te houden. Ik heb het beeldmateriaal notabene op een cd van het LTFO gekregen die ook gebruikt is in presentaties van andere LTFO-leden. En natuurlijk laat ik niet zomaar mensen zien. Voor zover er nog gezichten waren, waren die afgedekt met een grijs ovaal. Bij de stoffelijke resten zoals een botsplinter stonden cijfertjes, maar ook die waren –op een na- afgeplakt. Die cijfertjes kun je bovendien niet herleiden tot een persoon. En ja, ik heb aan een student, toen die ernaar vroeg, uitgelegd dat een raket anatomisch een totaal andere beschadiging geeft dan een kogel. Dat vond ik legitiem. Bovendien had in alle kranten al gestaan dat het om een raket ging.’ De studievereniging had hem uitgenodigd voor een besloten bijeenkomst, vervolgt hij. ‘Dat ze later vanwege de grote belangstelling via Facebook ook andere studenten hebben uitgenodigd, was me niet verteld. En ja, tegen een insluiper van RTL die zich vanuit zijn gmail account aanmeldt, kan ik me niet weren.’

Vlak nadat vlucht MH17 van Malaysian Airlines was neergestort in Oekraïne kreeg de botexpert een telefoontje van het LTFO: of hij wilde helpen met het identificeren van stoffelijke overschotten. Negen maanden lang identificeerde hij het DNA uit de stoffelijke resten die in zwarte bodybags vanuit Oekraïne naar de Van Oudheusden kazerne in Hilversum kwamen. 296 van de 298 slachtoffers kregen uiteindelijk een identiteit dankzij de DNA-techniek die Maat ontwikkelde en wereldwijd gebruikt wordt. Als internationaal vermaard hoogleraar aan het Leids Universitair Medisch Centrum kreeg hij in 1999 de onderwijsprijs vanwege zijn bevlogen en gedegen onderwijs. Hij zette in zijn eentje het vakgebied van de fysische antropologie –wat je aan botten kunt zien- in Nederland op en kreeg daarvoor een koninklijke onderscheiding. Maat identificeert al decennia slachtoffers, waaronder die van de vuurwerkcramp in Enschede, de massagraven in Kosovo, de Tsunami in Thailand en de vliegcramp bij Tripoli. Heer tussen de lijken, noemen vakgenoten hem. Indiana Bones, heet hij bij Scotland Yard waarvoor hij in de Kosovaarse massagraven afdaalde om bewijsmateriaal te verzamelen voor het Joegoslavië tribunaal. In erbarmelijke omstandigheden gaf hij een gezicht aan honderden omgekomenen.

Het verwijt dat hij onzorgvuldig zou hebben gehandeld jegens de nabestaanden raakt Maat. ‘Ik doe dit werk juist voor de nabestaanden,’ zegt hij. ‘Het is onvoorstelbaar belangrijk voor ze dat hun dierbare geïdentificeerd wordt. Zelfs als het lichaam zwaar gemutileerd is willen ze het zien om er zeker van te zijn dat het hun Piet is, en dat hij niet is verdwenen in het niets. Cremeren en begraven zijn een heel belangrijke stap in het rouwproces.’ Ik zou de nabestaanden zo graag willen vertellen wat mijn werk inhoudt. Hoeveel tijd en moeite het kost om die brief met naam en dat kistje met DNA-materiaal te krijgen. Dat ze weten dat er voor ze geploeterd is.’

Hij spreekt de families zelden. In het mortuarium buigt hij zich met zijn ploeg over de doden. De identificatie is een heel technisch proces, vertelt hij. Nederland loopt daarin voorop. ‘Je moet DNA afnemen van lichaamsdelen die niet zijn besmet met ander DNA. Dat is niet eenvoudig, want vaak liggen de stoffelijke resten na een ramp door elkaar. Mensen denken vaak dat in de bodybags en kisten de lichamen van de slachtoffers zaten. Maar zo’n zak is gevuld met allerlei stukjes van allerlei mensen. Dat gebeurt er als je van tien kilometer hoogte naar beneden stort. Er blijft niets van je heel.’ Elk stukje, tot aan de botsplinters toe, wordt gefotografeerd en van volgnummer

voorzien. Bij de MH17 ging het om duizenden en duizenden monsters. Van elke handeling wordt een foto gemaakt om een ononderbroken keten van bewijs te krijgen. Daarmee moet het LTFO een identificatiecommissie er uiteindelijk van overtuigen dat de conclusies kloppen. 'In het rapport staat dus niet alleen informatie over het gevonden DNA, de vingerafdrukken en gebitsgegevens, maar ook een heel precieze beschrijving van hoe wij als team aan die informatie gekomen zijn.'

Tatoeages zijn een goede aanwijzing, vertelt hij, net als een kunstheup waarvan de fabrikant kan vertellen aan wie hij die ooit verstrekt heeft. Maar het geldt niet als identificatiebewijs. 'Alleen vinger-en voetafdrukken tellen als bewijs,' zegt Maat. 'Maar daar neemt men tegenwoordig geen genoegen mee. Men wil per se DNA-onderzoek. DNA is het weiwater van de identificatie geworden, maar het kost heel veel tijd.'

In het laboratorium neemt hij persoonseigen DNA uit een heupgewricht met 'een superschone operatietechniek' waardoor het niet bevuild raakt met andermans DNA. Alle DNA-data worden in een computer opgeslagen en gematcht tot profielen. Het antemortem team gaat vervolgens bij de nabestaanden langs om DNA van de omgekome te zoeken, zoals een vingerafdruk op een glas en dat wordt vervolgens in de computer gematcht aan een DNA-profiel. 'Als de identificatiecommissie het bewijs niet waterdicht vindt,' zegt Maat, 'dan moet het hele proces over, bijvoorbeeld als een foto onscherp is of er nieuw botweefsel opduikt.'

Als de identiteit mag worden vrijgegeven, wordt de familie op de hoogte gesteld. Dan volgt de vraag of de nabestaanden het kistje met DNA voldoende vinden om over te gaan tot begraven of cremieren.

'Je werkt maanden en maanden aan elke splinter,' zegt Maat. 'Maar laten we mensen daardoor niet te lang wachten? Zolang rouwen is moeilijk vol te houden is. Daarom heb ik voorgesteld om alleen nog maar DNA-monsters af te nemen bij een bot langer dan tien centimeter. Het kost te veel tijd om elke splinter te onderzoeken en het is overbodig omdat het toch van dat bot komt. Er is niet op mijn voorstel gereageerd.'

Je moet stevig in je schoenen staan als fysisch antropoloog. De impact van de gruwelijkheden is groot, de op te lossen problematiek ingewikkeld en er is amper rugdekking vanuit de overheid, vertelt Maat. Toen hij voor Scotland Yard werkte kreeg hij een contract met salaris en een soort lijfverzekering. Bij het LTFO was niets geregeld. Op een gegeven moment heeft hij maar een factuur ingediend. Het geeft aan dat niet alles even professioneel is geregeld, maar hij is laatste om erover te struikelen. Hij leerde al jong om zelf zijn problemen op te lossen. Hij groeide op in een nederzetting in het oerwoud van Brits-Borneo waar zijn vader als cartograaf voor Shell werkte. 'We liepen daar als kinderen in onze onderbroek door de jungle en hadden geen weet van de rest van de wereld.' Vanaf zijn negende ging George op kostschool in Nederland, later kwam hij bij een hospita en een pleeggezin in huis. Zijn ouders zag hij eens per jaar, als ze met verlof naar Nederland kwamen. 'Ik was het Nederlands niet machtig en rolde van het ene in het andere misverstand. Het kostte me enorm veel moeite om me aan te passen in die verwarrende, onbegrijpelijke wereld.' Omdat zijn hospita in Den Haag ver weg van zijn school woonde, bracht hij veel tijd onderweg in de tram door. 'Ik kon met niemand spelen en sprak niemand, een kloosterachtige toestand.' Hij veert enthousiast op. 'Maar heeft zeker voordelen om alleen achter te blijven! Ik leerde alles zelf op te lossen. En toen me gevraagd werd om naar Suriname of Koeweit te gaan reageerde ik met: leuk! Ik wist dat ik die avonturen aankon.' Tijdens zijn studie geneeskunde in Leiden deed hij promotieonderzoek naar anatomie. Op verzoek van de universiteit reisde hij naar Suriname om er een afdeling anatomie op te zetten. Hij liet er later tot ieders verontwaardiging een felbegeerde KNO-opleidingsplek voor schieten. 'Maar ik vond het contact met de studenten zo leuk en was inmiddels in de ban geraakt van botten.' Tijdens zandafgravingen waren er skeletten van pre-columbiaanse Indianen opgedoken en die mocht hij onderzoeken. 'Ik ontdekte dat in de beenderen een soort van 'jaarringen' waren op basis waarvan ik de leeftijd kon

inschatten. Aan de beenderen kon ik ook zien of het om een mens ging, en of het een man of vrouw was.' Zijn nieuwsgierigheid naar archeologie en paleopathologie –de studie naar het natuurlijk verloop van een ziekte in beenderen- was gewekt. Puzzelend problemen oplossen is hij altijd blijven doen.

Maat groef wereldwijd skeletten op voor zijn onderzoek: de familie Boerhaave in de Leidse Pieterskerk, de Nederlandse walvisvaarders bij Spitsbergen. Toen hij eens in een kuil in een Leids steegje de beenderen van een beroemde professor aan het opgraven was verzamelde zich een menigte Leidenaren om hem. 'De kluiwenduiker noemden ze me.' Hij lacht. 'Dat vind ik de beste kreet ooit.'

De confrontatie met een ijsbeer in Nova Zembla staat hem nog vers in het geheugen. Daar struinde hij met een student-assistent in volle bepakking 130 kilometer rond door de gletsjers, vergeefs op zoek naar het graf van Willem Barentsz. Het was Russisch gebied, dus het duo was door de marine afgezet en werd door vier militairen in de gaten gehouden. 's Nachts hielden de Hollanders ijsberenwacht bij een groot vuur voor hun houten hut, met twee ijsmutsen over elkaar op hun hoofd. 'Tegen de ochtend zag ik ineens een enorme gele ijsbeer achter het vuur,' vertelt Maat. 'Op vijftig meter afstand van ons, twee keer deze woonkamer. De Russen kwamen net naar buiten om de wacht van ons over te nemen en zagen aan mijn blik dat het mis was. Zodra ze de ijsbeer in het vizier kregen stormden ze de hut in en vergrendelden de deur met een balk. We waren buitengesloten. De student heeft toen maar een flair afgeschoten, een prachtige groene. De ijsbeer ging op zijn achterste zitten toekijken. Er volgden nog een rode en een blauwe, en toen waren ze op. Ik pakte mijn dubbelloops jachtgeweer en dacht: als het moet schiet ik hem van zijn hoeven. Maar ineens rende de beer de berg op, veertig kilometer per uur op die zachte poten. Het was alsof een wolk vertrok want je hoorde niets. Bizar.' Pas weken later kwamen ze erachter dat het jachtgeweer niet werkte.

Maat rolde vanuit de archeologie het forensische vak in. Hij had inmiddels een naam opgebouwd als botexpert. Dé patholoog anatoom van dat moment was Jan Zeldenrust. Hij werkte bij het gerechtelijk laboratorium maar wist zich met botten geen raad. Dus toog hij met doosjes vol beenderen naar de jonge Maat. En als snel wist ook de politie hem te vinden. Steeds vaker kreeg hij telefoontjes uit heel Nederland: er zijn beenderen gevonden, kun je komen kijken? Dan stond Maat paraat met zijn laarzen, regenjas en schep.

Waar andere forensische deskundigen steeds meer apparatuur ter beschikking hebben, blijft zijn vak vooral handwerk. Wil hij iets te weten komen, dan moet hij het lichaam ontleden: hij haalt bekken, schedel en dijbeen eruit om ze vervolgens uit te koken en schoon te boenen. Alleen dan kan hij aan het beenderenmateriaal zien of er een klap gegeven is of met een mes gestoken is.

Eind jaren tachtig woonde Maat met zijn vrouw en drie dochters in Koeweit om onderzoek te doen naar de soldaten van Alexander de Grote die daar in massagraven lagen. Toen de Golfoorlog uitbrak, verkaste het gezin weer naar Nederland. Daar ontwikkelde hij in de jaren negentig de sleutelbeenderenmethode voor de leeftijdsbepaling van minderjarige asielzoekers. 'Voorheen schatte de rechter de leeftijd in op basis van gesprekken en lichaamskenmerken. Ik ontdekte dat je aan de hand van röntgenfoto's kon zien of het sleutelbeen is uitgegroeid en de asielzoeker dus volwassen is.' De methode vond navolging in Europa. Maat moest er vooraf goed over nadenken of hij wel wilde meewerken aan dergelijk onderzoek, vertelt hij. 'Ik besloot dat het beter was als ik wel meewerkte. Ik heb liever dat een aantal mensen ten onrechte te jong wordt verklaard en mag blijven –dat was een klein risico van mijn methode- dan dat ze ten onrechte te oud worden verklaard door ondeskundigheid en het land worden uitgezet.'

Halverwege de jaren negentig ontstond in Nederland het besef dat de forensische

antropologie onmisbaar was in het forensische onderzoek. Op initiatief van de overheid ging Maat een dag per week werken bij het Nederlands Forensisch Instituut. Er zijn nog steeds weinig wetenschappers in het vakgebied. In Nederland is er maar een iemand die kan wat hij kan, zijn (jonge) opvolger. Maar ook buiten de landsgrenzen wordt zijn hulp regelmatig ingeroepen. De tijd die hij doorbracht in de massagraven in het voormalige Joegoslavië staat hem helder voor de geest. 'Het was moeilijk en gevaarlijk werk vanwege de kans op infectie. De stank was zeer belastend. We moesten als onderzoeksteam steeds achter de veldartillerie van de pantsertroepen lopen. Die beschermden onze levens met een kanon.' Hij lacht. 'Een kleiner wapen was doeltreffender geweest.'

Hoe hij het hoofd koel houdt in dergelijke omstandigheden? 'De gedachte dat wat ik doe zinvol is steunt me in mijn werk. Ik wil dat er in een oorlog recht gesproken wordt met het bewijsmateriaal dat ik in de massagraven verzamel. En bij vliegcrashes of natuurgeweld zoals de tsunami wil ik de families iets teruggeven.'

Tijdens zijn werk probeert Maat niet aan de omgekomen mensen te denken. 'Dan wordt het te zwaar. Dus verdiep ik me vooral in het technisch zo goed mogelijk oplossen van een probleem. Dat beschermt me, net als de grote hoeveelheid lichamen. Als er honderden omgekomenen zijn, helpt dat me om me niet in een individu te verliezen.' Ook voor zijn collega's, zeker die met jonge kinderen, moet hij professioneel blijven. 'Ik kan niet aarzelen, want dan gaan zij ook aarzelen. Dus straal ik uit dat ik het technisch zo goed mogelijk wil doen. Op het slagveld tijdens een oorlog moet je ook door. Je wilt overleven, en je wilt dat de rest niet wegzakt omdat we het allemaal niet meer weten.'

Helemaal immuun voor menselijk leed is hij natuurlijk niet. 'Als ik tussen de lichamen van volwassenen ineens een baby zie kan ik erg schrikken,' zegt hij. 'Dan denk ik: zou de moeder nog leven, hoe zou het met haar zijn? Die gedachte is te sterk om te onderdrukken.' Het meest dramatische vindt hij het om te zien hoe jonge levens tot een eind zijn gekomen. 'Dan dringt de realiteit ineens echt tot je door. In Kosovo was een heel dorp afgeslacht en in een massagraf gedumpt. Daar zaten baby's tussen. Hartverscheurend. Die moest ik met de hand opgraven, want een machine zou de resten beschadigen. Het vereist enige stamina om dat te doen.'

Sommige beelden blijven hem bij. Toen hij in Thailand bezig was om na de tsunami vierduizend doden te identificeren kreeg hij een nachtmerrie. 'Ik droomde dat het voetbalveld naast het geïmproviseerde mortuarium zich elke dag opnieuw met lichamen vulde. Daar viel niet tegen op te werken. Dat was zo ontmoedigend, en helaas ook niet ver bezijden de realiteit.'

In een massagraf in Kosovo groef hij acht man op die innig omarmd gefusilleerd achterover in de kuil waren geslagen. 'Droevig vond ik het. Hoe kun je als schutter de trekker overhalen als er acht man zo voor je staan? Dan moet je zo'n haat voelen. Kennelijk bestaat die haat.'

'Kijk eens Sjors,' zegt zijn vrouw Marion als ze met broodjes kaas en koffie de woonkamer binnenloopt. Ze zet het dienblad op de scheepskist die dienst doet als salontafel, vlakbij de enorme open haard met stapel twijgjes. 'Hm, lekker!' zegt Maat terwijl hij een hap van zijn broodje neemt. Als hij even later wegloupt om Brandpunt telefonisch te woord te staan, vertelt zijn vrouw dat de gebeurtenis hen totaal heeft overvallen. Het is een Kafkaeske situatie waar ze geen vat op hebben, vertelt ze. 'Dit heeft hij niet verdiend. Decennia stond hij voor dag en dauw klaar om bij tijden en ontijd, helemaal alleen, al die lichamen te identificeren. Hij heeft zich altijd volledig ingezet, ook voor de overheid. En dan wordt hij zo afgeserveerd door de minister.'

Samen met vijftien gerenommeerde fysisch antropologen van overal ter wereld schreef ze een brandbrief aan de minister waarin ze om rehabilitatie van haar man vroeg. Vergeefs. Het is hun geluk dat ze een jaar geleden naar de Limburgse bossen zijn verhuisd waar de buitenwereld minder doordringt. Maar hoos aan steunbetuigingen kwam wel aan, en de boederij stond in een mum van tijd vol met bossen bloemen.

Studenten schreven brieven naar kranten, en een twintigtal hoogleraren stuurde een brief naar de Koninklijke Nederlandse Akademie voor de Wetenschappen. De strekking: een verbod op het gebruiken van recent (beeld)materiaal uit de praktijk voor onderwijs, tast de wetenschap in zijn kern aan.

George Maat had nooit kunnen bevroeden dat een lezing hem de kop zou kosten. Voor RTL Nieuws heeft hij geen goed woord over. ‘Zij hebben heimelijk opnamens gemaakt en zijn daarmee naar de nabestaanden gegaan. Vervolgens hebben ze het twee weken onder de pet gehouden voor een maximaal mediaeffect op de avond voor het MH17-debat.’

Nadat de nabestaanden op de hoogte waren gebracht door RTL, belden ze verontrust het ministerie op. ‘Op het ministerie brak meteen totale paniek uit,’ zegt Maat. ‘Ik moest meteen spijt betuigen en zeggen dat ik buiten mijn discipline was getreden. Ik dacht: ik doe het wel en leg later uit hoe het echt zit. Ik dacht echt dat mijn werkgever mij wilde beschermen, maar ze waren alleen maar bezig om hun eigen reputatie te redden, ten koste van mij.’

Volgens Maat is er gerommeld met het geheime feitenonderzoek van de politietop. ‘De oorspronkelijke brief van de politie is ingrijpend veranderd door de minister,’ zegt hij. ‘Op 10 juni kreeg ik een telefoontje van de LTFO-leiding dat ze goed nieuws voor me hadden. De conclusie van het rapport was gunstig dus ik hoefde me geen zorgen te maken. Er stond iets in als: Prof. Maat heeft gehandeld binnen de kaders van de toenmalige LTFO-afspraken die in de toekomst zullen worden bijgesteld. Hij mag blijven. Voor de foto’s hadden we toestemming gegeven, dat is ons aan te rekenen.’ Vier dagen later was het ineens ‘helemaal mis.’ De brief die toen de kamer inging was volstrekt anders van toon. ‘In die gecorrigeerde versie stond ineens dat ik geen toestemming had om de foto’s te laten zien. Die gecorrigeerde brief is ook naar de nabestaanden gegaan. Twee hoofden van het LTFO hebben me laatst thuis bezocht en verteld dat ze dat weekend met de minister hebben zitten vechten omdat hij eigenhandig dingen in hun brief had zitten veranderen. Kennelijk kan de minister de politie dwingen om er een alinea bij te schrijven.’

Op basis van de gecorrigeerde brief wordt Maat op 4 augustus definitief uit het onderzoeksteam gezet. Korpchef Gerard Bouwman concludeert in het slotrapport naar de tweede kamer dat Maat ‘niet de discretie en zorgvuldigheid heeft betracht die mag worden verwacht van een wetenschapper’ en dat zijn handelen ‘grote impact heeft op de nabestaanden.’ Opmerkelijk genoeg meldt Ard van der Steur in zijn begeleidende brief dat hij Maat verwijt dat die ‘geen toestemming heeft gevraagd voor de lezing, maar het anderzijds ook ontbreekt aan duidelijke kaders, afspraken en criteria met betrekking tot het geven van lezingen en het vrijgeven en gebruik van (beeld)materiaal.’

De conclusie van de minister: Maat heeft ‘onnodig grievend’ gehandeld naar de nabestaanden en ‘zich niet gedragen als wetenschapper’ door feitelijke onjuistheden te melden (zo zou er volgens Maat een tweede slachtoffer met mondkapje zijn gevonden) en door zich tijdens de lezing uit te laten over zaken buiten zijn vakgebied (de oorzaak van de ramp, namelijk de raketinslag).

Kamerlid Pieter Omtzigt (CDA) vindt het ongepast dat Maat eerst ontslagen werd, er pas daarna een onderzoek werd gedaan en dat onderzoek ook nog eens geheim blijkt. Hij heeft aanvullende kamervragen gesteld aan de minister. ‘Dat oorspronkelijke rapport moet boven water,’ zegt Maat. ‘Geheim of niet.’

Maat begrijpt de onsteltenis van de nabestaanden. ‘Hun verdriet is groot. En het identificatieproces heeft lang geduurd. Anderhalf jaar wachten tot je kan begraven of cremen, zo lang rouwen is niet vol te houden. Ik vind bij nader inzien dat de LTFO-leiding de nabestaanden op de hoogte had moeten brengen voordat ze het materiaal vrijgaven. Maar dat is praten achteraf. We hebben geen precedent en ook geen

regelgeving. Bij vorige rampen brachten we de feiten ook zo naar buiten, maar wel pas nadat het onderzoek was afgesloten. Nu duurde de identificatie zo lang, dat we de vorderingen tegen het einde al zijn gaan gebruiken voor colleges. Het zou goed zijn om vast te leggen dat het materiaal niet gebruikt mag worden voor onderwijs zolang het onderzoek loopt. Alleen: zonder recent beeldmateriaal kun je geen mensen opleiden. Stel dat zo'n onderzoek jaren duurt en je de resultaten al die tijd niet mag gebruiken, dan heb je echt een probleem bij de volgende ramp. Dan kunnen we de mensen minder goed identificeren. De kennis die we hebben opgedaan bij de vliegcrash van Tripoli hebben we bijvoorbeeld ingezet bij de identificatie van de MH17-slachtoffers. Het is in het landsbelang dat je stoffelijke resten voor onderwijs mag gebruiken. Het is een ingewikkeld ethisch dilemma en het is belangrijk dat we daarover in gesprek gaan. Ik ben tot in het eindeloze bereid om met de nabestaanden te praten.'

Op dit moment werkt het LTFO op verzoek van het ministerie aan regelgeving. De politie heeft Maat om zijn advies gevraagd voor de definitieve tekst, want daar komt het onderwerp onderwijs nu nog niet in voor. Maat hoopt nog elke dag op een email van de minister, vergeefs. De minister was er als de raven bij om zich van de professor te distantieren. Het overheidsapparaat waarvan Maat deelmaakte stootte hem zonder pardon en plein publique af. Maar ze hebben Maat nodig. Wie moet het anders doen? Daarom kreeg hij twee weken geleden hooggeerd bezoek in zijn boerderij in Limburg. De leiding van de LTFO schoof aan op zijn bank met de vraag: mogen we je in de toekomst weer inzetten? Alleen niet bij de MH17, want dat ligt zó gevoelig.' Wat Maat daarop antwoordde? 'Ik heb gezegd dat ik natuurlijk graag wil helpen. Als mens, arts en anatoom blijf ik altijd bereid om mensen te helpen.'